

EXEKUČNÉ KONANIE V ÉRE ALGORITMOV - PRÁVNE LIMITY A PERSPEKTÍVY NÁHODNÉHO PRIDEĽOVANIA EXEKÚTOROV

ENFORCEMENT PROCEEDINGS IN THE ALGORITHMIC ERA - LEGAL LIMITS AND PROSPECTS OF RANDOM ASSIGNMENT OF ENFORCEMENT OFFICERS (BAILIFFS)

Marek Ivančo¹, Daniel Ivanko²

Abstrakt: Príspevok analyzuje náhodné a rovnomerné pridelovanie exekučných vecí exekútorom podľa § 55 Exekučného poriadku ako organizačno-procesný nástroj nestrannosti, zavedený Veľkou novelou účinnou od 1. apríla 2017. Metodicky kombinuje normatívnu a inštitucionálnu analýzu a hodnotí tzv. „governance“ alokačného mechanizmu ako je najmä stratifikácia vstupu prostredníctvom tzv. košov a jej riziká, zmenový režim a logovanie zásahov, auditovateľnosť a preskúmateľnosť. Súčasne precízne odlišuje systém náhodného výberu od umelej inteligencie. Text posudzuje legitimitu cieľa prerušiť väzby medzi veľkými oprávnenými a jednotlivými exekútormi, ako aj ústavnú udržateľnosť opatrenia vo svetle prebiehajúceho prieskumu na Ústavnom súde. Kľúčovým zistením je, že udržateľnosť je podmienená vysokou mierou preskúmateľnosti a efektívnymi procesnými zárukami v samotnom výbere i v následnom postupe exekútora (dopytovacie a pokynové oprávnenia súdu, štátny a komorový dohľad, disciplinárna právomoc Najvyššieho správneho súdu SR). Autori neopomínajú ani významné prínosy posudzovanej právnej úpravy (napríklad koncentrácia vecí toho istého povinného u jedného exekútora, redukcia duplicít a zjednodušenie komunikácie). V závere príspevku dochádza k sumarizácii dopadov posudzovanej právnej úpravy na právnu prax a k predostretiu možných *de lege ferenda* návrhov.

Kľúčové slová: exekútor, náhodné pridelovanie exekútorov, Veľká novela EP, exekučné konanie, umelá inteligencia

Abstract: The paper analyses the random and even allocation of enforcement cases to enforcement officers under Section 55 of the Enforcement Order as an

¹ Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

² Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

organisational-procedural tool of impartiality, introduced by the Great Amendment effective 1 April 2017. Methodologically, the authors combine normative and institutional analyses and assess the “governance” of the allocation mechanism: input stratification via “baskets” and its risks, the change-control regime and logging of interventions, auditability, and reviewability. At the same time, it carefully distinguishes random selection from artificial intelligence. The text examines the legitimacy of the aim to sever ties between large creditors and individual enforcement officers, and the measure’s constitutional sustainability amid ongoing review before the Constitutional Court. The key finding is that sustainability depends on a high degree of reviewability and effective procedural safeguards in both the selection itself and the officer’s subsequent conduct (the court’s inquiry and instruction powers, state and chamber oversight, and the disciplinary jurisdiction of the Supreme Administrative Court of the Slovak Republic). The authors also note significant benefits of the regulation (e.g. concentrating a single debtor’s cases with one bailiff, reducing duplications and simplifying communication). The paper concludes by summarising impacts on legal practice and presenting possible *de lege ferenda* proposals.

Key words: judicial enforcement officer (bailiff), random allocation of bailiffs, Great Amendment to the Enforcement Order, enforcement proceedings, artificial intelligence

Úvod a teoretické východiská náhodného pridelovania exekučných vecí

Náhodné (a rovnomerné) pridelovanie exekučných vecí legislatívne upravené v § 55 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „EP“) reprezentuje koncepčný posun v organizácii výkonu verejnej moci v exekučnom konaní. Ide o dôsledok tzv. Veľkej novely EP³, ktorý nadobudol účinnosť 1. apríla 2017. V zmysle uvedenej právnej úpravy sa poverenie na vykonanie exekúcie neviaže na voľbu oprávneného, ale na mechanizmus zaručujúci rovnomerné rozdelenie práce a prerušujúci motivačné väzby medzi veriteľmi a jednotlivými exekútorskými úradmi.⁴ Garanciu

³ Novela bola vykonaná zákonom č. 2/2017 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁴ Podľa § 55 ods. 1 EP platí, že „*exekúciu vykoná exekútor, ktorého na vykonanie exekúcie poverí súd. Súd prideluje veci vydaním poverenia na vykonanie exekúcie rovnomerne jednotlivým exekútorom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom*“.

predstavujú technické a programové prostriedky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky obdobne ako pri výbere sudcov (§ 51 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a doplnení niektorých zákonov).⁵

Cieľ je artikulovaný jednoznačne – posilniť nezávislosť a nestrannosť exekútorov a znížiť priestor pre korupciu, klientelizmus a neprípustné diktovanie podmienok veľkými veriteľmi.⁶ Nemožno tiež opomenúť druhý významný cieľ tzv. Veľkej novely EP, ktorým je posilniť mieru elektronizácie exekučného konania. Druhým cieľom nepochybne vybočujeme z obvyklých rámcov nielen európskeho priestoru (porovnaj napríklad Poľsko⁷), ale aj celosvetového. Ako príklad možno uviesť len postupné zavádzanie elektronizácie činnosti súdneho exekútora v Indonézii, hoci aj štúdia ukazuje, že služby súdnych exekútorov je potrebné rozvíjať a integrovať do elektronického súdnictva (v Indonézii, ktorej sa venuje štúdia), ktoré pozostáva z informačného systému na sledovanie prípadov, elektronického súdneho procesu a elektronického dohľadu nad exekúciou⁸.

Tento posun treba interpretovať v širšom rámci funkcie exekúcie v civilnom procese. Bez efektívnej vynútiteľnosti právo na súdnu ochranu ostáva iluzórne. V slovenskom diskurze sa to opiera o ustálené chápanie exekútorskej činnosti ako integrálnej súčasti výkonu verejnej moci⁹ a „završenia“ súdnej ochrany. Aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) považuje nútený výkon rozhodnutia za završenie práva na spravodlivý súdny proces a predstavuje jeho integrálnu časť na účely čl. 6 Dohovoru.¹⁰ Rovnako judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ÚS SR“).¹¹

Dualita statusu exekútora je pomerne zásadný aspekt kritickej analýzy samotného procesu náhodného výberu exekútora. Na jednej strane teda exekútor pri výkone exekučnej činnosti má postavenie orgánu verejnej moci, je viazaný princípom legality

tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí. Náhodným výberom sa veci neprideliujú exekútorovi, ktorému bol prerušený výkon funkcie exekútora, ktorému bol pozastavený výkon funkcie exekútora, ktorému výkon funkcie zanikol alebo ktorému bol ustanovený zástupca.“

⁵ Pravidlá pridelenia sú uvedené v odsekoch 2 až 5.

⁶ PALLER, Miroslav: Novela Exekučného poriadku je výrazným krokom vpred [online]. Slovenská Komora Exekútorov, 2016. [naposledy cit. 2025-09-20]. Dostupné na internete: <<https://www.ske.sk/novela-exekucneho-poriadku-je-vyraznym-krokom-vpred/>>.

⁷ STUDZIŇSKA, Joanna Maria: Electronic bailiff files as a tool for computerization the administration of justice in the Polish legal system. In: *Procedia Computer Science*, č. 192 (2021), s. 2943-2951.

⁸ SYAHR, Zulfia Hanum Alfi: The bailiff's services in the electronic judicial era in Indonesia. In: *Transforming Government: People, Process and Policy*, roč. 17, č. 3 (2023), s. 317-327.

⁹ Podľa § 2 ods. 1 EP je exekútor „štátom určenou a splnomocnenou osobou na vykonávanie núteného výkonu exekučných titulov“. Súčasne podľa § 5 ods. 1 EP „v súvislosti s výkonom exekučnej činnosti má exekútor postavenie verejného činiteľa“, a napokon podľa § 5 ods. 2 EP platí, že „vykonávanie exekučnej činnosti je výkonom verejnej moci.“

¹⁰ Rozsudok ESLP zo dňa 19.03.1997, vo veci Hornsby c. Grécko (sťažnosť č. 18357/91), ods. 40.

¹¹ Nález ÚS SR zo dňa 15.11.2000, sp. zn. PL. ÚS 21/00 (ZNUÚS 2/2000).

a zasahuje do sféry základných práv a povinností účastníkov exekučného konania. Na strane druhej ide o slobodné povolanie so všetkým, čo k tomu patrí, teda heterogénnou kvalitou, odlišnými prístupmi a konkurenčným tlakom na výkon.¹² Nemožno však opomenúť ani skutočnosť, že primárnou úlohou súdneho exekútora nie je dosiahnutie zisku pri vykonávaní svojej činnosti, ale predovšetkým dosiahnutie vykonania exekučného titulu, a teda uspokojenie pohľadávky oprávneného.¹³ Normatívny problém náhodného pridelovania sa tým ostrí: ako ďaleko môže zákonodarca ísť v homogenizácii agendy, ak legitímne sleduje nestrannosť, no zároveň zasahuje do profesijnej autonómie a dispozičnej slobody veriteľa?

Ďalším kľúčom k interpretácii sú materiálne dôvody úpravy. Argument nestrannosti nie je iba programovým heslom. Opakované väzby medzi veľkými oprávnenými a vybranými úradmi môžu deformovať motivácie a zhoršovať „zdanie nestrannosti“. Náhodný výber exekútora preto teoreticky môže zasiahnuť do vlastníckeho práva, ale aj do práva na podnikanie, a preto by tento zásah mal prejsť testom proporcionality, ktorý pozostáva zo subtestu legality, vhodnosti (účelnosti), nevyhnutnosti a proporcionality v užšom zmysle.¹⁴ Kritické hlasy upozorňujú, že ak existujú menej invazívne nástroje (súdny dozor, disciplinárna zodpovednosť, kontrola), musí zákonodarca odôvodniť, prečo siahla po náhodnosti a rovnomernosti ako po „silnejšom“ prostriedku.¹⁵

Vzhľadom na uvedené formulujeme dve výskumné otázky, ktoré sa týkajú:

- (i) Materiálnych garancií nestrannosti, ktoré model generuje. Je náhodnosť skutočne spôsobilá zvýšiť nezávislosť a objektívne „zdanie nestrannosti“, alebo len nivelizuje výkon bez ohľadu na kvalitu?
- (ii) *Governance* algoritmu. Aké parametre transparentnosti, auditovateľnosti a dohľadu sú nevyhnutné, aby sa model stal preskúmateľným a zodpovedným, a ako do tohto rámca (ne)patrí umelá inteligencia?

Metodicky text postupuje doktrínálne (výklad § 55 EP v kontexte ústavných princípov) a inštitucionálne (roly exekučného súdu, štátno-komorového dohľadu a disciplinárnej zodpovednosti). Vzhľadom na konferenčnú tému venovanú umelej inteligencii osobitne odlišujeme pravidlové algoritmy náhodného pridelovania od systémov umelej inteligencie a výslovne obmedzujeme ich možnú rolu na sekundárne vrstvy (monitoring anomálií, *compliance*), nie na samotné pridelovanie.

¹² LÁLÍK, Tomáš – BARANÍK, Kamil – DOMIN, Marek: Ústavnoprávna analýza náhodného pridelovania exekučných titulov. In: Justičná revue, roč. 69, č. 4 (2017), s. 541-543.

¹³ IVANKO, Daniel: Exekučné konanie po novom. Wien: Management pohľadávok, 2017, s. 91.

¹⁴ Metodiku je možné podrobnejšie ilustrovať na línii nálezu ÚS SR zo dňa 26.01.2011, sp. zn. PL. ÚS 3/09, týkajúcom sa zákazu zisku zdravotných poisťovní. Pozri POBIJAK, Tomáš: K ústavno-právnym aspektom náhodného prerozdelenia exekučných spisov súdnym exekútorom. In: Bulletin slovenskej advokácie, roč. 23, č. 4 (2017), s. 10-20.

¹⁵ Tamtiež.

Na rozdiel od pravidlového (deterministického) generátora, ktorý nerozhoduje na základe učenia sa zo vzorov, systémy umelej inteligencie v modernom poňatí zahŕňajú aj generatívne modely (tzv. LLM, či text-to-image modely), t. j. adaptívne nástroje schopné generovať obsah na základe trénovacích dát a inferencie.¹⁶

Požiadavky náhodného pridelenia exekúcií: generátor, „koše“ a (ne)využitie umelej inteligencie

Východiskové normatívne mantinely už boli zasadené do kontextu v úvode tohto príspevku. V tejto časti sa sústredíme na to, ako sa právna idea náhodnosti a rovnomernosti pretavuje do praxe. Kým samotná náhodnosť rozdeľuje veci „spravodlivo“ iba pri homogénnom vstupe, rovnomernosť vyžaduje stratifikáciu podľa objektívnych parametrov (hodnota, druh titulu, predpokladaná náročnosť). Možno povedať, že výber exekútora zabezpečuje vyvážené prerozdelenie vecí podľa troch osí:¹⁷

- (i) Hodnota nároku – alokačný generátor v rámci kalendárneho roka prideli každému exekútorovi porovnateľný podiel malých, stredných aj veľkých pohľadávok.
- (ii) Povaha nároku – v tom istom období dostane každý exekútor obdobný počet vecí na vymożenie peňažného plnenia a samostatne aj nepeňažného plnenia.¹⁸
- (iii) Aktuálna záťaž – systém v reálnom čase udržiava približne rovnaký počet pridelených exekúcií v rámci príslušného územného obvodu, čím zohľadňuje výkonnosť jednotlivých úradov.

¹⁶ DAŇKO, Martin: Prienik umelej inteligencie a práva duševného vlastníctva: výzvy a očakávania. Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2024, s. 93-94.

¹⁷ Dôvodová správa k § 55 ods. 5 zákona č. 2/2017 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

¹⁸ V minulosti dochádzalo k výrazným disparitám v prísune vecí k jednotlivým exekútorom, čo deformovalo ekonomické vzťahy. Medializovaný bol prípad exekútora s nápadom približne 20 000 vecí. Takýto objem si vyžadoval „úradnícky arzenál“. Dnes má exekútorský úrad priemerne okolo 2,5 zamestnanca a bežný nápad sa pohybuje pri 500–600 veciach; v Nitre je exekútorov menej a aj priemerný nápad býva vyšší (okolo 1 000 vecí). Súčasne súťaženie o veľkých oprávnených sa neraz opieralo o dojednania, ktoré podhodnocovali náklady – napríklad exekútor prevzal 1 000 pohľadávok s tým, že pri zastavení exekúcie si neuplatní voči oprávnenému trovy exekúcie. V kuloároch sa však spomínali aj viac či menej hypotetické situácie, keď oprávnený mohol prisľúbiť exekútorovi, povedzme, 1 000 pohľadávok, pričom exekútor mal na základe dohody s takýmto oprávneným uhradiť poplatok za návrh na vykonanie exekúcie. Ten bol toho-času vo výške 16,50 € za každý návrh na vykonanie exekúcie. Exekútor poplatky zaplatil, no oprávnený (veriteľ) následne zmenil exekútora. Pôvodnému exekútorovi tak zostali vstupné náklady, hoci veľký počet konaní už bol iniciovaný.

V praxi táto systematika predstavuje system tzv. „košov“, ktoré nie sú novým právnym nástrojom, ale implementačnou technikou na dosiahnutie účelu zákona – náhodné pridelenie exekúcií by malo vytvárať porovnateľnú záťaž, nie iba približne rovnaký počet spisov. Inak by rovnomernosť skĺzla k „lotérii“ s nepredvídateľnými extrémami a cieľ právnej úpravy by prestal pôsobiť. Zmyslom týchto košov je, že zohľadňujú aj predmet vymáhania, a to výšku istiny vymáhanej pohľadávky či druh vymáhanej pohľadávky.¹⁹

Z tejto technickej premisy plynú dve bezprostredné požiadavky. Prvou je znemožniť, aby algoritmus vytváral skryté preferencie – už len predvídateľné vzorce by popierali účel pravidla. Druhou je znížiť ovplyvňovanie zvonku – priestor na štiepenie podaní do nižších pásiem či taktizovanie s typmi titulov sa zužuje práve vtedy, keď sú hraničné situácie vopred upravené. Ak má náhodnosť plniť, okrem iného, protikorupčnú funkciu, musí byť zároveň overiteľná, a teda obsahovať zrozumiteľnú metodiku, úplnú stopu zásahov (zmenový režim, logy) a periodickú verifikáciu, ktorá *ex post* ukáže, že rozdelenie nápadu nebolo nijak ovplyvňované. Zmysel týchto opatrení koheruje s právnou požiadavkou preskúmateľnosti, keďže pridelenie exekúcií je súčasťou výkonu verejnej moci v exekučnom konaní a dotýka sa realizácie práva na súdnu ochranu ako už bolo uvedené v predošlej kapitole tohto príspevku.

Aj status exekútora formuje požiadavky na dizajn systému. Pri výkone funkcie exekútor predstavuje orgán verejnej moci a je viazaný princípom legality. To vylučuje pridelenie cez tzv. „čiernu skrinku“ a kladie dôraz na normatívnu predvídateľnosť pravidiel. Zároveň je exekútorská prax slobodným povolaním s prirodzenou heterogenitou²⁰; architektúra pridelenia preto nesmie byť kvalitatívne cielená, ale neutrálna voči výkonnosti jednotlivých exekútorov.

Z pohľadu elektronickej náhodnosti je kľúčové, aby nezávislé audity nielen mohli skontrolovať prerozdelenie z minulosti, ale aj verifikovať zmenový režim – teda kto, kedy a prečo zasiahol do konfigurácie, resp. náhodnosti. Len pri takomto nastavení možno dôveryhodne tvrdiť, že náhodný elektronický výber skutočne posilňuje nestrannosť a znižuje priestor pre klientelizmus a korupciu, nie že ich iba presúva do vrstvy, ktorej nerozumejú ani právnici, ani účastníci exekučného konania.

¹⁹ Ide o kategórie do 100,- eur; do 500,- eur; do 2000,- eur; do 10 000,- eur; nad 10 000,-eur. Osobitnou je kategória týkajúca sa výživného – tá je zohľadňovaná bez ohľadu na sumu a vymoženie nepeňažnej pohľadávky. IVANKO, Daniel: § 55 Poverenie na vykonanie exekúcie a pridelenie vecí. In: ŠTEVČEK, Marek – KOTRECOVÁ, Alexandra – TOMAŠOVIČ, Marek – MOLNÁR, Peter a kol.: Exekučný poriadok. Komentár. 3. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 273.

²⁰ Pre porovnanie inštitút justičných čakateľov, ktorý bol zrušený, nikdy nepredstavoval slobodné povolanie, preto sa ani nevyznačovali autonómiou, heterogenitou a slobodou ako exekútori. K tomu pozri nález ÚS SR zo dňa 07.05.2014, sp. zn. PL. ÚS 102/2011. Uvedené porovnanie možno využiť aj pri kritike náhodného výberu exekútora.

Otázka umelej inteligencie do tohto obrazu vstupuje najmä terminologicky a legitimačne. Pravidlový (deterministický) systém prideľovania je kvázi predchodca AI. AI naopak pracuje adaptívne, učí sa zo vzorov a, pokiaľ nie je dôkladne vysvetliteľná, prenáša časť normatívnej diskrečnej moci na ťažko kontrolovateľný subsystém. Sme preto toho názoru, že v prostredí výkonu verejnej moci je racionálne vyhradiť AI len pre sekundárne vrstvy ako sú detekcia anomálií v rozdelení exekúcií, signalizácia možného obchádzania pravidiel, automatizovaná tvorba auditných reportov. Samotné rozhodnutie „komu“ sa vec prideľí musí zostať výsledkom opisných pravidiel a ľudskej kontroly. Inak by sa oslabovalo to, čo má byť chránené – legalita, nestrannosť a preskúmateľnosť.

Nemožno neuviesť, že doteraz publikované, nepochybne limitujúce výskumné zdroje uvádzajú, že napríklad pri správnom súdnictve, kam s istou mierou abstrakcie možno zaradiť aj systém náhodného výberu súdneho exekútora, nemožno systémy AI využívať²¹.

Napokon, náhodné prideľovanie exekúcií by malo rešpektovať ekonomiku výkonu bez skĺznutia k „meritórnej“ optimalizácii. Inými slovami, reputačná súťaž a diferenciácia kvality nech sa odohrávajú mimo náhodného prideľovania – napríklad vo forme verejných metrík rýchlosti či úspešnosti, ktoré informujú trh a profesijnú diskusiu, ale nevracajú do systému selektívne väzby medzi oprávnenými a exekútormi.

V súvislosti s využívaním AI pri tzv. hybridnej justícii sa vyžaduje, aby nástroje umelej inteligencie spĺňali požiadavky štyroch základných predpokladov, a to: aby boli prístupné, transparentné (tzv. *open sources*), zrozumiteľné a auditovateľné. Splnenie uvedených predpokladov tak vyžaduje od počiatku sledovateľnosť nástroja, znalosť použitých údajov, ich výstup musí pochádzať z certifikovaných, nehmotných zdrojov, musí byť dostupná kontrola presnosti, zabezpečená zákonnosť ich spracovania a ich prepojenie s algoritmami, ktoré budú použité²².

Summa summarum, udržateľný model stojí na troch oporách, a to:

- (i) jasne popísaný pravidlový dizajn (vrátane rozumnej stratifikácie),
- (ii) nepriestrelná stopa zásahov a nezávislý audit,
- (iii) AI len v podporných vrstvách.

V tejto konfigurácii možno dôveryhodne naplniť sľub nestrannosti a súčasne obstať v zákonných požiadavkách na „náhodnosť“ a „rovnomernosť“ podľa § 55 EP.

²¹ This is why, in line with the research thesis set forth here, they should not be applied in all case types and they should not be applied in cases of judicial review of administration. See NOWOTKO, Paweł Marcin: AI in judicial application of law and the right to a court. In: *Procedia Computer Science*, č. 192 (2021), s. 2220-2228.

²² MARTÍN DIZ, Fernando: Justicia Híbrida: La tecnología disruptiva al servicio del proceso. In: *IUS ET VERITAS*, č. 68 (2024), s. 113.

Právne limity a procesné záruky náhodného prideľovania exekúcií (so zreteľom na prebiehajúci ústavný prieskum)

Jadro diskusie o ústavnej udržateľnosti náhodného a rovnomerného prideľovania exekúcií sa dnes posúva z roviny abstraktných deklarácií do roviny námietok, ktoré už sú predmetom ústavného prieskumu.²³ V tejto časti príspevku sa preto sústreďujeme najmä na tieto tri aspekty:

- (i) rámec ústavného prieskumu,
- (ii) pozitívne procesné záruky v systéme a
- (iii) materiálne dôvody, ktoré majú uniesť proporcionalitu zásahu.

Ústavný súd prijal 20. decembra 2023 na ďalšie konanie návrh skupiny 31 poslancov, ktorý napáda § 55 EP vo väzbe na čl. 46, 47, 35, 20 a ďalšie články Ústavy č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej aj „**Ústava**“). Z pohľadu merita je dôležité, že predmetom namietaného nesúladu je metóda prideľovania exekúcií, ktorou štát podľa navrhovateľov odníma oprávneným v exekučnom konaní voľbu exekútora a zasahuje aj do profesijnej autonómie exekútorov, ale aj do ich ľudskej dôstojnosti.^{24, 25} V literatúre sa tento zásah označuje aj ako prelomenie dispozičnej zásady v exekučnom konaní, čo následne kladie vyššie nároky na proporcionalitu a preskúmateľnosť.²⁶ Tieto námietky korešpondujú s kritikou, v zmysle ktorej nemožnosť výberu je vnímaná ako zásah do vlastníckeho práva k pohľadávke a do personálnej autonómie veriteľa, ktorú ústavná judikatúra považuje za súčasť vlastníckeho práva, ktoré je „súčasťou jadra personálnej autonómie jednotlivca“.²⁷

Z hľadiska proporcionality nemožno obísť otázku, či deklarovanú nestrannosť a rovnomernosť možno dosiahnuť menej invazívne. Uvedená otázka je znásobená autormi ústavnoprávnej analýzy, ktorí zdôrazňujú, že existujúce garancie

²³ Mimochodom, aj v rámci legislatívneho procesu (2016–2017) bola samotná voľba modelu prideľovania exekútora najkontroverzejšou otázkou Veľkej novely EP. V MPK k novele bolo k Veľkej novele EP uplatnených 1 181 pripomienok (z toho 365 zásadných) a vznikli aj *ad hoc* akademické stanoviská kritické k prelomeniu dispozičnej zásady, ktoré v tomto článku taktiež spomíname. Bližšie pozri MALIAR, Martin: Nové pravidlá pre exekučné konanie a náhodný výber súdneho exekútora. In: Justičná revue, roč. 69, č. 4 (2017), s. 564–571.

²⁴ Ak by nastavenie systému z profesionálov robilo čisté prostriedky na dosiahnutie (inak legitímneho) cieľa rovnomernosti, išlo by o neprípustnú instrumentalizáciu osoby (zákaz zaobchádzať s človekom len ako s prostriedkom). In: BARAK, Aharon: Human Dignity: The Constitutional Value and the Constitutional Right. Cambridge University Press, 2015, s. 147.

²⁵ V slovenskej doktríne sa pritom ľudská dôstojnosť chápe ako najvyššia hodnota, ktorú sú povinné chrániť všetky orgány verejnej moci vo vertikálnych aj horizontálnych vzťahoch, a zároveň patrí do materiálneho jadra Ústavy. In: BALOG, Boris: Materiálne jadro Ústavy Slovenskej republiky. Žilina: Eurokódex, 2014, s. 101–103.

²⁶ KRAJČO, Jaroslav: Exekučný poriadok. Komentár. Bratislava: EUROUNION, 2009, s. 578.

²⁷ Nález ÚS SR zo dňa 24.01.2011, sp. zn. PL. ÚS 19/09 (ZNUÚS 2/2011).

neustrannosti, ako napríklad vylúčenie pre zaujatosť, disciplinárna zodpovednosť a súdny dozor, tvoria robustný katalóg poistiek aj bez centrálneho losovania.²⁸

Na opačnej strane stoja teleologické dôvody zákonodarcu. V tomto smere dôvodová správa explicitne pripisuje náhodnému elektronickému výberu, okrem iného, aj procesné nástroje, ktoré majú náhodnosť udržať v medziach legality a preskúmateľnosti. Tými sú kauzálna príslušnosť Okresného súdu Banská Bystrica a výlučná elektronická komunikácia, ktoré mali zvýšiť kontrolovateľnosť a znížiť priestor na rozdielnosť rozhodovacej praxe.²⁹ V tomto kontexte je tiež potrebné spomenúť, že kým exekúciami sa na súdoch pred Veľkou novelou EP zaoberalo približne 350 sudcov a 600 súdnych úradníkov, dnes je situácia taká, že na kauzálne príslušnom súde pôsobí 9 sudcov exekučného grémia, zhruba 60 vyšších súdnych úradníkov, 22 súdnych tajomníkov a 6 asistentiek senátov.³⁰

Okrem toho, je potrebné taktiež vyzdvihnúť, že zavedenie náhodného výberu exekúcií sa v praxi spája aj s pravidelnou lustráciou majetku a procesným vedením komunikácie s povinným. Ak je na jedného povinného vedených viac exekúcií, koncentrácia pod „jedného exekútora“ minimalizuje duplicitné lustrácie, viacnásobné žiadosti voči tým istým inštitúciám či paralelnú komunikáciu zamestnávateľov pri zrážkach – efekt, ktorý je vecne aj nákladovo významný.³¹ Komunikácia zamestnávateľov pri zrážkach zo mzdy sa sústreďuje na jediného exekútora. Povinný bude podávať vyhlásenie o majetku a realizovať úhrady len u neho, nie súbežne viacerým.

Ústavný test sa preto zbíha v dvoch praktických otázkach. Po prvé, či náhodnosť a rovnomernosť v praxi skutočne potláčajú preferencie oprávnených bez vytvárania nových nezrovnalostí. Po druhé, či sú k dispozícii pevné procesné záruky pri zlyhaniach.

Pri oboch nastolených otázkach je vhodné uviesť, že exekučný súd má dopytovacie a pokynové oprávnenia. Môže vyžadovať správy a vysvetlenia o priebehu, uložiť procesný úkon na odstránenie nedostatkov (§ 32 EP) a sankcionovať nesplnenie pokynu ako závažné disciplinárne previnenie (§ 32 veta *in fine* EP v spojitosti s § 221 ods. 2 EP). Táto priebežná procesná kontrola v konkrétnych veciach vyvažuje

²⁸ ĽALÍK, Tomáš – BARANÍK, Kamil – DOMIN, Marek: Ústavnoprávna analýza náhodného pridelovania exekučných titulov. In: Justičná revue, roč. 69, č. 4 (2017), s. 545-548.

²⁹ Všeobecná časť dôvodovej správy k zákonu č. 2/2017 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

³⁰ Uvedené počty sú približné, a to k dátumu finalizácie tohto príspevku, t. j. 28.09.2025.

³¹ Podľa § 55 ods. 4 EP platí, že „*ak proti povinnému je vedená exekúcia, v ktorej už súd udelil exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie, každá ďalšia vec proti tomu istému povinnému sa prideli tomu istému exekútorovi, ktorý už vykonáva skôr začatú exekúciu proti tomuto povinnému; náhodný výber exekútora podľa odseku 1 sa v takom prípade nepoužije.*“

absenciu autonómie oprávneného pri výbere. Ak teda výkon exekúcie viazne, resp. dôjde k porušeniu procesných noriem, súd má nástroje, ako zjednať nápravu bez ohľadu na to, komu bola vec pridelená. Rovnako tak je nemenej podstatným nástrojom možná zmena súdneho exekútora exekučným súdom, pričom súdny exekútor, ktorému bola vec z uvedeného dôvodu odňatá nemá nárok na náhradu trov v súvislosti s vedením exekučného spisu a rovnako tak môže byť zaviazaný nahradiť účastníkom konania trovy, ktoré im dovtedy v konaní vznikli.³²

Druhá, komplementárna línia ide mimo spis a smeruje k štátnemu dohľadu a stavovskému dozoru. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky vykonáva štátny dohľad nad činnosťou komory a činnosťou exekútorov: sleduje zákonnosť postupov v konkrétnych veciach, vykonáva pravidelné a účelové previerky exekútorských úradov a exekučných spisov a vyhodnocuje správy komory o jej činnosti a činnosti exekútorov (§ 8 ods. 2 EP). Pri výkone dohľadu je oprávnené nahliadať do spisov a evidencií, požadovať písomné vyjadrenia a ústne vysvetlenia, a vstupovať do priestorov úradu; exekútor je povinný poskytovať súčinnosť v určenej lehote (§ 8 ods. 3 a ods. 4 EP). Komora každoročne zverejňuje správu s agregovanými údajmi o nápade a vybavenosti (§ 8 ods. 7 EP). Tieto povinnosti vytvárajú auditnú stopu, ktorá je rozhodujúca práve pri dokazovaní, že náhodný algoritmus bol prevádzkovaný bez preferencií.

Ak sa zistí porušenie pravidiel, existuje kontrolný mechanizmus podľa § 218e EP (kontrolná komisia zložená z troch exekútorov a zástupcu ministerstva), s právom vstupu do úradov, vyžiadania spisov a vysvetlení; exekútor má procesné právo podať námietky do 14 dní od doručenia protokolu, ktoré komisia preverí (§ 218e ods. 5 EP). Ak zistenia nasvedčujú disciplinárnemu previneniu, predseda kontrolnej komisie po vyjadrení prezídia komory podá disciplinárny návrh (§ 218e ods. 6 EP). Od 1. januára 2021 rozhoduje v disciplinárnej agende Najvyšší správny súd SR. Tento vertikálny rebrík dohľadu dopĺňa horizontálna spúšťacia logika – podnetom môžu byť sťažnosti fyzických či právnických osôb (§ 218a EP), už spomínaná iniciatíva súdu alebo orgánov verejnej moci; kontrola exekučnej činnosti sa vždy vykoná, ak o to požiada ministerstvo (§ 218e ods. 2 EP).

Aj zodpovednostný režim bol po Veľkej novele EP v roku 2017 upravený tak, aby sa nároky poškodených reálne domohli satisfakcie. Pri porušení povinností exekútora sa uplatní náhrada primárne z poistenia zodpovednosti, subsidiárne z majetku exekútora. Štát zodpovedá za škodu spôsobenú exekútorom, len ak ju nebolo možné uspokojiť z majetku poisťovateľa alebo exekútora (§ 31 EP).³³

³² Pozri § 34 EP.

³³ V konaniach začatých pred účinnosťou novely si mohol poškodený zvoliť, či bude náhradu škody uplatňovať voči štátu (podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov) alebo priamo voči súdnemu exekútorovi (porovnaj § 33 EP v znení do účinnosti Veľkej novely EP).

Oponenti mechanizmu pred ÚS SR však neargumentujú len procesom nápravy, ale poukazujú na štrukturálne dopady. Strata voľby exekútora podľa nich popiera ústavné princípy hospodárskej súťaže a nivelizuje slobodné povolanie smerom ku kvázi-úradníckemu výkonu. Zároveň sa namieta neefektivita (riziko, že vec veriteľa skončí u neefektívneho exekútora) a zásah do rovnosti, keď iné regulované subjekty so zverenými úlohami súťažia o klientov.

Tu stojí za zmienku aj ďalšia materiálna protiváha. Dôvodová správa otvorene vychádza z toho, že pred novelou dochádzalo k silnej koncentrácii nápadu u niektorých úradov a k opakovaným väzbám s veľkými veriteľmi; práve preto má „náhodný elektronický výber“ a organizácia konania na jedinom exekučnom súde posilniť nezávislosť a znižovať priestor pre klientelizmus.³⁴

Pri skutkových otázkach efektivity nemá zmysel sporiť sa len na úrovni dojmov. Od roku 2017 sa popri náhodnosti zaviedlo aj časové ohraničenie exekúcií v nemajetných veciach a paušálne trovy zastavenia, ktoré vznikli oprávnenému veriteľovi. Tieto zmeny majú štatistický tieň. Totižto, keď po piatich rokoch došlo k hromadnému zastaveniu dlhodobo neúspešných vecí, mohlo to skresliť agregované ukazovatele dĺžky trvania.

Z hľadiska rovnosti a spravodlivého procesu je kľúčové, že výkon exekučného titulu je integrálnou súčasťou práva na spravodlivé konanie; štát zodpovedá nielen za to, kto koná, ale aj za to, ako účinne sa rozhodnutie vykoná. Preto je správne, že preskúmateľnosť a dohľad nie sú „nadstavbou“, ale predpokladom ústavnej udržateľnosti náhodného prideľovania. Pomer medzi verejnoprávnou tvárou exekútora (viazanosť legalitou a zásahy do práv povinného) a súkromnoprávnymi znakmi povolania (autonómia kancelárie, heterogenita výkonu) ostáva napätý; odborná literatúra výslovne varuje, že ak sa rovnováha posúva, musí to byť podložené „veľmi významnými dôvodmi a naliehavou spoločenskou potrebou“ a sprevádzané sprievodnými zárukami.³⁵

Napokon sa na tomto mieste vyjadríme aj k často artikulovanej pochybnosti, že „malé“ pohľadávky (typicky zdravotné a sociálne odvody) budú v praxi zanedbávané, treba posudzovať cez objektívne povinnosti odborného výkonu. Exekútor je viazaný povinnosťou konať s odbornou starostlivosťou a pravidelnou lustráciou majetku. Reputačné, ale aj poistné stimuly odrádzajú od jeho prípadného selektívneho prístupu. Ak by napriek tomu k pochybeniu došlo, kombinácia procesného dozoru súdu (§ 32 EP), štátneho dohľadu, kontrolnej komisie (§ 218e EP) a disciplinárnej právomoci NSS SR vytvára súbor rýchlych a adresných nástrojov nápravy.

³⁴ Porovnaj predošlú kapitolu a osobitne poznámku pod čiarou č. 13.

³⁵ ĽALÍK, Tomáš – BARANÍK, Kamil – DOMIN, Marek: Ústavnoprávna analýza náhodného prideľovania exekučných titulov. In: Justičná revue, roč. 69, č. 4 (2017), s. 542-543.

Záver alebo dopady, riziká a odporúčania *de lege ferenda* (vrátane AI)

V našom príspevku sme uviedli, že náhodné a rovnomerné pridelovanie exekučných vecí obstojí ako organizačný nástroj nestrannosti exekútorov len tam, kde je jeho metodika vopred opísaná, prevádzka auditovateľná a dohľad reálne účinný. Tento inštitút má nepochybné výhody. Možno spomenúť napríklad koncentráciu vecí toho istého povinného u jedného exekútora, ktorá redukuje duplicity (lustrácie, dopyty, komunikácia zamestnávateľov). Iste, tento systém so sebou nesie aj určité riziká. Ale ako sme aj upozornili, napríklad pokiaľ ide o selektívne zanedbávanie malých pohľadávok pridelovaných podľa tzv. košov, tomu bráni povinnosť exekútora postupovať s odbornou starostlivosťou.

Okrem toho, rozhodujúce je, aby „rovnomernosť“ pridelovania exekúcií nebola len čo do počtu vecí. Stratifikácia vstupu (tzv. koše) musí vyrovnávať reálnu náročnosť.

Dôvodová správa od reformy očakávala väčšiu nezávislosť exekútorov a zníženie priestoru pre korupciu a klientelizmus vďaka náhodnému elektronickému výberu a kauzálnej príslušnosti Okresného súdu Banská Bystrica. Proporcionalita obmedzenia práva veriteľov vybrať si svojho exekútora, resp. práva exekútora slobodne podnikáť sa však bude lámať na reáliách, nie na deklaráciách. V tomto smere si však treba uvedomiť, či robí jedna lastovička leto, alebo či je aktuálny systém konzistentne nedokonalý a v takom prípade by mal byť vylepšený, či dokonca nahradený.

Možno konštatovať, že v rámci vyvažujúcich procesných záruk už systém obsahuje hustú sieť. Tou sú dopytovacie a pokynové oprávnenia exekučného súdu (vrátane kvalifikácie nesplnenia pokynu ako závažného disciplinárneho previnenia) a mechanizmus zmeny exekútora v zákonom stanovených extrémoch, ďalej štátny dohľad ministerstva (pravidelné a účelové previerky, vyžiadanie vyjadrení, vstup do priestorov) a každoročná správa komory; kontrolná komisia podľa § 218e EP s právom vstupu, vyžiadania spisov a disciplinárnym návrhom, o ktorom rozhoduje Najvyšší správny súd SR. Tieto línie dávajú zásahu do slobodného výberu exekútora určitú legitimitu – voľba exekútora je síce po Veľkej novele EP obmedzená, ale preskúmateľnosť a náprava prípadných pochybení obmedzená určite nebola.

De lege ferenda sa preto javí ako vhodné:

- (i) v prvom rade zachovať zákonné možnosti zmeny exekútora v extrémoch (konflikt záujmov, opakované prietahy), s rýchlou súdnou kontrolou;
- (ii) uvažovať nad zakotvením zmenového režimu a úplného logovania v procese náhodného výberu exekútora, ktoré umožnia prípadnú preskúmateľnosť;
- (iii) uvažovať nad detailnejším publikovaním otvorených agregovaných štatistík rozdelenia nápadu a základných výsledkov (vrátane času k prvým

- účinným úkonom), aby kvázi „reputačná súťaž“ exekútorov prebiehala aj mimo prideľovania exekúcií;
- (iv) zákonom vyjadriť zákaz použitia prediktívnych/učiacich sa modelov v samotnom akte prideľovania exekúcií a povinnosť vysvetliteľnosti pre akékoľvek podporné nástroje. Pri potenciálnej implementácii AI udržať AI výlučne v sekundárnych vrstvách ako sú detekcia anomálií, signalizácia „gamingu“, automatizovaná tvorba auditných reportov – nie však v samotnom prideľovaní exekúcií, ktoré musí samo o sebe zostať deterministicky opísané a ľudsky kontrolovateľné.

Domnievame sa, že v takto nastolenej konfigurácii bude možné celkom jednoznačne hovoriť o zásahu do práva na slobodnú voľbu exekútora, ktorý stojí v proporionalite a súčasne rešpektuje materiálne garancie spravodlivého procesu.

Zoznam použitej literatúry

1. BALOG, Boris: Materiálne jadro Ústavy Slovenskej republiky. Žilina: Eurokódex, 2014. 180 s. ISBN 978-80-8155-032-4.
2. BARAK, Aharon: Human Dignity: The Constitutional Value and the Constitutional Right. Cambridge University Press, 2015. 200 s. ISBN 978-1-107-09023.
3. DAŇKO, Martin: Prienik umelej inteligencie a práva duševného vlastníctva: výzvy a očakávania. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2024. S. 92-103 s. ISBN 978-80-7160-728-1.
4. IVANKO, Daniel: § 55 Poverenie na vykonanie exekúcie a prideľovanie vecí. In: ŠTEVČEK, Marek – KOTRECOVÁ, Alexandra – TOMAŠOVIČ, Marek – MOLNÁR, Peter a kol.: Exekučný poriadok. Komentár. 3. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2018. 1752 s. ISBN: 978-80-7400-909-9.
5. IVANKO, Daniel: Exekučné konanie po novom. Wien: Management pohľadávok, 2017. S. 91-98. ISBN: 978-3-9504554-0-3.
6. KRAJČO, Jaroslav: Exekučný poriadok. Komentár. Bratislava: EUROUNION, 2009. 600 s. ISBN 978-80-8937-407-6.
7. ĽALÍK, Tomáš – BARANÍK, Kamil – DOMIN, Marek: Ústavnoprávna analýza náhodného prideľovania exekučných titulov. In: Justičná revue, roč. 69, , č. 4 (2017), s. 540-563.
8. MALIAR, Martin: Nové pravidlá pre exekučné konanie a náhodný výber súdneho exekútora. In: Justičná revue, roč. 69, č. 4 (2017), s. 564-571.
9. MARTÍN DIZ, Fernando: Justicia Híbrida: La tecnología disruptiva al servicio del proceso. In: IUS ET VERITAS, č. 68 (2024), s. 113-129.
10. NOWOTKO, Paweł Marcin: AI in judicial application of law and the right to a court. In: Procedia Computer Science, č. 192 (2021), s. 2220-2228.

11. PALLER, Miroslav: Novela Exekučného poriadku je výrazným krokom vpred [online]. Slovenská Komora Exekútorov, 2016. [naposledy cit. 2025-09-20]. Dostupné na internete: <<https://www.ske.sk/novela-exekucneho-poriadku-je-vyraznym-krokom-vpred/>>.
12. POBIJAK, Tomáš: K ústavno-právnym aspektom náhodného prerozdeľovania exekučných spisov súdnym exekútorom. In: Bulletin slovenskej advokácie, roč. 23, č. 4 (2017), s. 10-20.
13. STUDZIŇSKA, Joanna Maria: Electronic bailiff files as a tool for computerization the administration of justice in the Polish legal system. In: Procedia Computer Science, č. 192 (2021), s. 2943-2951.
14. SYAHR, Zulfia Hanum Alfi: The bailiff's services in the electronic judicial era in Indonesia. In: Transforming Government: People, Process and Policy, roč. 17, č. 3 (2023), s. 317-327.

Kontaktné údaje

Mgr. Marek Ivančo, PhD.

marek.ivanco@flaw.uniba.sk

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Katedra občianskeho práva

JUDr. Daniel Ivanko, PhD.

daniel.ivanko@flaw.uniba.sk

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Katedra občianskeho práva